YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
11 päivänä heinäkuuta 1985 *

Asiassa 137/84,

jonka Cour d'appel de Liège (kuudes jaosto), on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Ministère public (syyttäjä)

vastaan

Robert Heinrich Maria Mutsch, kotipaikka Saint-Vith,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen ja erityisesti sen 220 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco ja O. Due sekä tuomarit P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot ja R. Joliet,

julkisasiamies: C. O. Lenz,
kirjaaja: P. Heim,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- pääasian vastaajan puolesta asianajaja B. Moutrier asianajaja Ortmannin sijaisena,

- Italian tasavallan hallitus, asiamiehenään Consiglio di Staton jaoston puheenjohtaja ja ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden, sopimusten ja oikeudellisten asioiden osaston päällikkö A. Squillante, avustajinaan valtionasiamiehet O. Fiumara ja F. Caramazza,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään komission oikeudellisen yksikön virkamiehet F. Benyon ja H. Van Lier,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.3.1983 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour d'appel de Liège on esittänyt 26.4.1984 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.5.1984, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklan tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen.

2 Kysymys on esitetty rikosasian yhteydessä, jossa vastaajana on Tribunal correctionnel de Verviersin tuomiopiiriin kuuluvassa saksankielisessä kunnassa Saint-Vithissä (Belgia) asuva Luxemburgin kansalainen Robert Mutsch.

3 Tribunal correctionnel de Verviers oli 2.11.1982 antamallaan yksipuolisella tuomiolla tuominnut Mutschin sakkorangaistukseen. Tämä haki muutosta tuomioon ja vetosi kielten käyttämisestä oikeudessa 15.6.1935 annetun lain 17 pykälän 3 momentin soveltamiseen; kyseisessä pykälässä säädetään, että "jos vastaajana oleva Belgian kansalainen asuu Tribunal correctionnel de Verviersin tuomiopiiriin kuuluvassa saksankielisessä kunnassa ja esittää pyynnön 16 pykälässä kuvatulla tavalla, on asian käsittelyssä kyseisessä tuomioistuimessa käytettävä saksan kieltä".

4 Tuomioistuimen suostuttua 23.11.1982 antamassaan tuomiossa Mutschin vaatimukseen ministère public haki muutosta tuomioon sillä perusteella, ettei syytetty ollut Belgian kansalainen eikä häneen siis voitu soveltaa 15.6.1935 annetun lain 17 pykälän 3 momentin säännöstä.

5 Cour d'appel de Liège, joka oli epätietoinen sen seikan yhteensoveltuvuudesta yhteisön oikeuden kanssa, että ainoastaan Belgian kansalaisilla on oikeus vedota edellä mainitun 17 pykälän 3 momentin soveltamiseen, on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko kielten käyttämisestä oikeudessa 15.6.1935 annetun lain 17 pykälän 3 momentti, jossa annetaan syytetylle, *joka asuu* Tribunal correctionnel de Verviersin tuomiopiiriin kuuluvassa *saksankielisessä kunnassa ja on Belgian kansalainen*, oikeus vaatia, että oikeudenkäynnissä käytetään saksan kieltä, yhteensoveltuva niiden periaatteiden kanssa, jotka on esitetty perustamissopimuksen 220 artiklassa, jolla pyritään takaamaan henkilöiden suojeleminen sekä oikeuksien nauttiminen ja niiden suojeleminen samoin edellytyksin, jotka kukin jäsenvaltio suo omille kansalaisilleen; toisin sanoen onko käsiteltävänä olevassa *rikosasiassa* saksankieliselle henkilölle, joka on ETY:n kansalainen, ja erityisesti, kuten käsiteltävänä olevassa tapauksessa, saksankielisessä *Saint-Vithin kunnassa asuva Luxemburgin kansalainen*, annettava oikeus vaatia, että oikeudenkäynnissä käytetään saksan kieltä?"

6 Edellä oleva kysymys, sellaisena kuin se on esitetty, koskee kansallisen säännöksen yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole 177 artiklan nojalla toimivaltaa soveltaa yhteisön oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen eikä näin ollen toimivaltaa arvioida kansallista oikeussääntöä suhteessa yhteisön oikeussääntöihin. Se voi kuitenkin kyseisellä artiklalla käyttöönotetun tuomioistuinyhteistyön yhteydessä esittää kansalliselle tuomioistuimelle oikeudenkäyntiasiakirjoissa esitettyjen seikkojen perusteella ne yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joista voi olla kansalliselle tuomioistuimelle hyötyä kansallisen oikeussäännön vaikutusten arvioimiseksi.

7 Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että Cour d'appelin esittämällä kysymyksellä pyritään selvittämään, onko yhteisön oikeuden periaatteiden mukaan, sellaisina kuin ne on esitetty erityisesti ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklassa, sellaista jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on jonkin kansalaisryhmän kielellisen aseman edistäminen erityisesti tuomioistuimissa kyseisessä valtiossa, sovellettava ilman kansalaisuuteen perustuvaa

syrjintää niihin muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, jotka täyttävät kaikki ne edellytykset, jotka koskevat tietyn - kyseisen kansalaisryhmän käyttämän - kielen käyttöä.

8 Komissio esittää tässä yhteydessä, että ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätään ainoastaan, että jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään tarvittaessa neuvotteluihin taatakseen kansalaistensa hyväksi "henkilöiden turvallisuuden sekä oikeuksien nauttimisen ja niiden suojan samoin edellytyksin kuin kukin valtio ne suo omille kansalaisilleen". Kyseisessä määräyksessä tarkoitettuihin oikeuksiin ei siis voida vedota ennen kuin asiaa koskeva yleissopimus on tullut voimaan. Komission mukaan siirtotyöläinen, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, voi kuitenkin erityisesti vedota oikeuteen käyttää toisessa jäsenvaltiossa tuomioistuimissa tiettyä kieltä samoin edellytyksin kuin kyseisen valtion kansalaiset perustamissopimuksen 49 artiklan nojalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna "sosiaalisena etuna".

9 Italian tasavallan hallitus esittää kolme argumenttia. Ensiksi se väittää, että virallisesti tunnustetun vähemmistön eduksi annetut kansalliset säännökset voivat koskea ainoastaan kyseisen väestön asuinalueella asuvia kyseiseen vähemmistöön kuuluvia henkilöitä. Lisäksi se väittää, ettei edellä mainitusta 220 artiklasta voi seurata oikeuksia eikä velvollisuuksia, elleivät jäsenvaltiot ole tehneet asiaa koskevaa yleissopimusta. Lopuksi se huomauttaa, että asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklassa tarkoitetun "sosiaalisen edun" on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti vähintään välillisesti liityttävä työsuhteeseen ja sen on oltava tavalla tai toisella jollain sosiaalialaan kuuluvalla alalla myönnettävä etu; käsiteltävänä olevassa asiassa näin ei ole.

10 Cour d'appel de Liègen esittämä kysymys on ratkaistava kaikkien niiden perustamissopimuksen ja johdetun oikeuden säännösten ja määräysten perusteella, joilla saattaa olla merkitystä esitetyn ongelman kannalta.

11 On syytä huomauttaa, että Cour d'appelin esittämässä kysymyksessä mainitun 220 artiklan tarkoituksena ei ole sellaisenaan sovellettavan oikeussäännön asettaminen, vaan siinä ainoastaan määritellään ne puitteet, joissa jäsenvaltiot ryhtyvät keskenään "tarvittaessa" neuvotteluihin. Kyseisellä määräyksellä ei itsessään ole muuta vaikutusta kuin se, että siinä täsmennetään tavoitteeksi se, että jäsenvaltiot ulottavat omille kansalaisilleen kyseisissä asioissa suomansa takeet koskemaan myös muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Henkilöiden vapaan liikkuvuuden ja sijoittautumisvapauden periaatteisiin perustuvan

yhteisön kannalla yksilöiden kielellisten oikeuksien ja mahdollisuuksien suojeleminen on erityisen tärkeää.

12 Perustamissopimuksen 7 artiklassa määrätään: "Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen erityismääräysten soveltamista." Kyseisen määräyksen täysimääräinen soveltaminen on taattava jokaiselle jäsenvaltion alueelle sijoittautuneelle henkilölle kaikissa tilanteissa, joista yhteisön oikeudessa säädetään. On huomautettava, että myös työntekijöiden asemaa koskeva 48 artikla perustuu ajatukseen, että jäsenvaltion kansalaisen, joka on laillisesti sijoittautunut toisen jäsenvaltion alueelle tehdäkseen siellä palkkatyötä, on kohdeltava samoin kuin jälkimmäisen valtion omaa kansalaista.

13 On siis määriteltävä, kuuluuko oikeus vaatia tietyn kielen käyttämistä oikeudenkäynnissä perustamissopimuksen soveltamisalaan ja onko kyseistä oikeutta näin ollen arvioitava edellä mainituissa määräyksissä esitetyn syrjintäkiellon periaatteen perusteella.

14 Koska syytetty oikeudenkäyntiasiakirjoissa esitettyjen tietojen perusteella on työntekijä (2.11.1982 annettua yksipuolista tuomiota koskevassa muutoksenhakuasiakirjassa hän ilmoittaa olevansa isänsä yrityksessä työskentelevä kattotyöntekijä), kysymystä on tarkasteltava erityisesti perustamissopimuksen 48 ja 49 artiklan sekä kyseisten artiklojen soveltamiseksi annettujen johdetun oikeuden säännösten ja määräysten, erityisesti neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 kannalta.

15 Kuten asetuksen (ETY) N:o 1612/68 johdanto-osan viidennestä perustelukappaleesta käy ilmi, on niin, että "jotta oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen voisi käyttää puolueettomien arviointiperusteiden mukaan vapaasti ja arvokkaasti, on turvattava niin tosiasiallinen kuin oikeudellinenkin tasa-arvo kaikessa, mikä liittyy toimimiseen palkatussa työssä ja asunnon saantiin; kaikki esteet työvoiman vapaan liikkuvuuden tieltä tulee poistaa ottaen erityisesti huomioon työntekijän oikeus elää perheensä kanssa ja edellytysten luominen perheen sopeutumiselle vastaanottavan maan oloihin".

16 Oikeus käyttää samoin edellytyksin kuin kotimaiset työntekijät omaa kieltä asuinvaltiona olevan jäsenvaltion tuomioistuimessa käytävässä oikeudenkäynnissä myötävaikuttaa tärkeällä tavalla siirtotyöläisen ja hänen perheensä integroitumiseen vastaanottajavaltioon ja siten työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tavoitteen toteutumiseen.

17 Näissä olosuhteissa kyseisen oikeuden on katsottava kuuluvan edellä mainitun asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun "sosiaalisen edun" käsitteeseen; kyseisen kohdan mukaan työntekijän, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, on vastaanottajavaltiona olevassa jäsenvaltiossa "saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden". Tällä ilmauksella tarkoitetaan nimittäin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on ilmaissut asiassa 207/78, Even, 31.5.1979 antamassaan tuomiossa (Kok. 1979, s. 2019), "kaikkia työsuhteeseen liittyviä tai siitä riippumattomia etuja, jotka yleisesti myönnetään kotimaisille työntekijöille pääasiallisesti sen objektiivisen tilanteen perusteella, että he ovat työntekijöitä, tai ainoastaan sen perusteella, että he asuvat kyseisessä jäsenvaltiossa".

18 Edellä esitettyyn kysymykseen on siis syytä vastata siten, että työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate, sellaisena kuin se ilmenee perustamissopimuksen 48 artiklasta ja erityisesti neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 1612/68, edellyttää, että työntekijälle, joka on jonkin jäsenvaltion kansalainen ja joka asuu toisessa jäsenvaltiossa, annetaan oikeus vaatia, että häntä vastaan vireille saatetussa rikosoikeudenkäynnissä käytetään eri kieltä kuin asianomaisessa tuomioistuimessa yleensä käytetty oikeudenkäyntikieli, jos kotimaisilla työntekijöillä on vastaavassa tilanteessa tällainen oikeus.

Oikeudenkäyntikulut

19 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Euroopan yhteisöjen komissiolle ja Italian tasavallan hallitukselle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour d'appel de Liègen 26.4.1984 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate, sellaisena kuin se ilmenee perustamissopimuksen 48 artiklasta ja erityisesti neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 1612/68, edellyttää, että työntekijälle, joka on jonkin jäsenvaltion kansalainen ja joka asuu toisessa jäsenvaltiossa, annetaan oikeus vaatia, että häntä vastaan vireille saatetussa rikosoikeudenkäynnissä käytetään eri kieltä kuin asianomaisessa tuomioistuimessa yleensä käytetty oikeudenkäyntikieli, jos kotimaisilla työntekijöillä on vastaavassa tilanteessa tällainen oikeus.

Mackenzie Stuart Bosco Due Pescatore

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 1985.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti